

VILNIAUS SALININKŲ LOPŠELIS-DARŽELIS
(Kodas 191326124)

PATVIRTINTA
Vilniaus Salininkų lopšelio-darželio
direktorės Natalijos Peganovos
2021 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-34
SUDERINTA
DSSK 2021 m. kovo 30 d.
posėdžio protokolu Nr. DS-1

**DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS
ĮVADINĖ INSTRUKCIJA**

TEKSTO SUDEDAMOSIOS DALYS:

- I. BENDROSIOS ŽINIOS APIE ĮSTAIGĄ IR JOS VEIKLOS YPATUMUS
- II. PAGRINDINĖS DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS SĄVOKOS
- III. ĮSTAIGOJE EGZISTUOJANTYS PAVOJAI IR RIZIKA SU KURIAIS GALI SUSIDURTI DARBUOTOJAS
- IV. DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS BEI JOS KONTROLĖS ORGANIZAVIMAS ĮSTAIGOJE
- V. DARBDAVIO TEISĖS IR PAREIGOS GARANTUOJANT DARBUOTOJUI SAUGIAS IR SVEIKAS DARBO SĄLYGAS
- VI. DARBUOTOJO PAREIGOS IR TEISĖS ATLIEKANT DARBO SUTARTIMI SULYGTĄ DARBĄ
- VII. INCIDENTALAI, NELAIMINGI ATŠITIKIMAI IR PROFESINĖS LIGOS
- VIII. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARIJŲ (YPATINGAIS) ATVEJAIS
- IX. EVAKUACIJOS KELIAI, PIRMOSIOS PAGALBOS PRIEMONĖS IR JŲ IŠDĖSTYMO VIETOS
- X. DARBUOTOJO DARBO VEIKSMAI UŽ ĮSTAIGOS RIBŲ

I. BENDROSIOS ŽINIOS APIE ĮSTAIGĄ IR JOS VEIKLOS YPATUMUS

1. VILNIAUS SALININKŲ LOPŠELIS – DARŽELIS (toliau – įstaiga), įmonės kodas 191326124.
2. Įstaiga savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos įstatymais Švietimo įstatymu ir kitais norminiais aktais.
3. Įstaigos veiklos pobūdis: ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas 85.10.10, švietimas 85.

II. PAGRINDINĖS DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS SĄVOKOS

4. **Darbuotojų sauga ir sveikata** – visos prevencinės priemonės, skirtos darbuotojų darbingumui, sveikatai ir gyvybei darbe išsaugoti, kurios naudojamos ar planuojamos visuose įstaigos veiklos etapuose, kad darbuotojai būtų apsaugoti nuo profesinės rizikos arba ji būtų kiek įmanoma sumažinta.
5. **Darbdavio įgaliotas asmuo darbuotojų saugai ir sveikatai** – administracijos pareigūnas, kuriam asmuo, atstovaujantis darbdaviui, pavedė įgyvendinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus įstaigoje ir (ar) įstaigos struktūriniame padalinyje.
6. **Darbdaviui atstovaujantis asmuo** – įmonės, įstaigos, organizacijos ar kitos organizacinės struktūros (įmonės) vadovas.
7. **Darbo aplinka** – darbo vietą supanti erdvė, kurioje gali būti darbuotojo sveikatai kenksmingų, pavojingų rizikos veiksnių (fizinių, fizikinių, cheminių, biologinių ir kitų).
8. **Darbo priemonės** – darbo procese naudojamos mašinos, įrenginiai, aparatai, prietaisai, įrankiai, įtaisai ir kiti reikmenys.
9. **Darbo sąlygos** – darbo aplinka, darbo pobūdis, darbo ir poilsio laikas ir kitos aplinkybės, turinčios tiesioginę įtaką darbuotojo savijautai, darbingumui, saugai ir sveikatai.
10. **Darbo vieta** – vieta, kurioje asmuo dirba darbo sutartyje sulygtą darbą arba atlieka viešojo administravimo funkcijas.
11. **Darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai** – norminiai teisės aktai, kuriuose nustatomos, keičiamos arba pripažįstamos netekusiomis galios teisės normos (įstatymai, Seimo, Vyriausybės nutarimai, socialinės apsaugos ir darbo ministro arba šio ministro su kitu ministru (kitais ministrais), sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus patvirtinti darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai).
12. **Kenksmingas veiksnys** – rizikos veiksnys darbo aplinkoje, kuris veikdamas darbuotojo organizmą gali sukelti ligą ar profesinę ligą ir kurio poveikis gali būti pavojingas gyvybei.
13. **Pavojingas veiksnys** – darbo aplinkoje esantis rizikos veiksnys, dėl kurio darbuotojas gali patirti ūmių sveikatos sutrikimų ar mirti.
14. **Pavojus** – galima grėsmė darbuotojų sveikatai ir gyvybei.
15. **Avarija** – nenumatytas įvykis dėl darbo priemonių gedimo, darbo ar technologinių procesų pažeidimo ar kitų nenumatytų aplinkybių, sukėlęs pavojų žmonėms, aplinkai ir padaręs ar galėjęs padaryti žalą darbuotojų sveikatai ir (ar) aplinkai.

III. ĮSTAIGOJE EGZISTUOJANTYS PAVOJAI IR RIZIKA SU KURIAIS GALI SUSIDURTI DARBUOTOJAS

16. Pavojingi veiksniai esantys ar galintys atsirasti darbo aplinkoje ir įtakoti darbuotojo sveikatos būklę (traumas, organų veiklos sutrikimus ir pan.):
  - 16.1. veikiantis įrenginys, mechanizmas - pavojingas dėl besisukančių dalių, movų, velenų, ventiliatorių menčių ir pan.;
  - 16.2. lekiantys, judantys daiktai, ruošiniai, skeveldros, atliekos - pavojingi dėl atskilusių metalo dalelių kalant, apdorojant (kertant, tekinant, šlifuojant ir pan.) metalą ar kitą trapią medžiagą;
  - 16.3. daiktų, ruošinių, krovinių kritimas iš aukščio - pavojingas dėl daiktų kritimų nuo lentynų, darbatalio, kėlimo įrenginių, transporto priemonių, įrenginių ir pan.;
  - 16.4. daiktų, ruošinių, krovinių virtimas, poslinkis - pavojingas dėl krovinio centro pasikeitimo jį transportuojant, keliant, nešant, stumiant, traukiant ar kitaip gabenant ir pan.;
  - 16.5. įrenginio, mechanizmo virtimas - pavojingas dėl neteisingo, pastatymo, įtvirtinimo, ir pan.;
  - 16.6. žmogaus griuvimas dėl slidumos - pavojingas dėl slidaus grindų, praėjimų, pravažiavimų ir pan. paviršiaus;
  - 16.7. žmogaus griuvimas dėl kliuvinio - pavojingas dėl darbo vietų užgriozdinimo, detalių, vamzdynų išsikišimo aukščiau grindų paviršiaus, aukščių skirtumo ir t.t.;
  - 16.8. kelių transporto priemonė - pavojinga dėl Kelių eismo taisyklių reikalavimų pažeidimo, dažniausiai dėl saugaus greičio nepasirinkimo, ėjimo arti transportui skirtų kelių;
  - 16.9. aštrūs daiktai - pavojingi dėl nenuvalytų užuolajų, aštrių briaunų, sudužusio stiklo, keramikos šukių, išlindusių iš lentų vinių, aštrių kaulų ir t.t..
  - 16.10. įrankiai, kitos rankinės darbo priemonės - pavojingi dėl plaktukų, kirstukų, žymeklių, įvairios rūšies rankinių mašinėlių (šlifavimo, gręžimo, kalimo ir t.t.), neatitinkančių darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimams, panaudojimo, suspausto oro srovės nukreipimo į bendradarbį;
  - 16.11. dulkės, aerozoliai - kenksmingi dėl darbo aplinkoje esančių dulkių, aerozolių, kurių kiekis ore viršija nustatytas normas;
  - 16.12. fizinė perkrova – pavojinga dėl pernešimo krovinio, kurio svoris žymiai viršija leistinas normas (moterims-10 kg, vyrams-30 kg), stumiant, traukiant įvairius daiktus, vežimėlius;
  - 16.13. elektros srovė – pavojinga dėl prisilietimo prie įtampą turinčių dalių (virš 50 V), priartėjimo prie įtampą turinčių (virš 1000 V);
  - 16.14. karštis, ugnis – pavojinga dėl prisilietimo prie neuždengtų įkaitusių paviršių, priartėjimo prie atviros ugnies, degimo ryšium su apsipilimu lengvai užsiliepsnojančiais (LU) ir degiais skysčiais (DS), užsidegimo rūbų, permirkusių LU ir DS;
  - 16.15. triukšmas - dėl darbo su įrenginiais, mechanizmais, rankiniais įrankiais ir t.t., kurie skleidžia triukšmą didesnę negu nustatyta normomis (85 dBA);
  - 16.16. vibracija - dėl vibraciją duodančių įrenginių, mechanizmų, įrankių ir t.t. panaudojimo;
17. Konkretūs pavojingi ir kenksmingi veiksniai, veikiantys darbuotojus darbo vietose, išvardinti darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijose pagal profesijas ir atliekamus darbus.
18. Siekiant užtikrinti saugų darbą, kiekvienas įstaigos darbuotojas, pradėjęs savo darbinę veiklą įstaigoje, privalo:
  - 18.1. išklausti įvadinį ir darbo vietoje instruktavimą, susipažinti su įstaigos darbo tvarkos taisyklėmis, pareiginiiais nuostatais, naudojamų pavojingų cheminių medžiagų saugos duomenų lapais, laikytis techninių dokumentų ir darbuotojų saugos ir sveikatos taisyklių reikalavimų.

- 18.2. dirbti tik tą darbą, kurį jam pavedė tiesioginis vadovas;
- 18.3. prieš darbo pradžią vizualiai patikrinti darbo vietos ir įrenginių, kuriais bus dirbama, techninę būklę;
- 18.4. jei darbo vieta neatitinka techninių reikalavimų, apie pažeidimus ir trūkumus pranešti vadovui (tokiais atvejais draudžiama pradėti darbą).
- 19. Saugos ir sveikatos instrukcijų reikalavimai yra privalomi visiems darbuotojams, susipažinusiems su atitinkama instrukcija ir tai patvirtinusiems savo parašu instruktavimo darbo vietoje registravimo žurnale.
- 20. Visais saugos darbe klausimais darbuotojas turi aiškintis su tiesioginiu vadovu ar darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistu, o ne vadovautis nuojauta.
- 21. Darbo vadovai darbuotojams negali duoti nurodymų, prieštaraujančių darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymams, teisės aktams ir taisyklėms.
- 22. Pradėdamas dirbti su nauju įrenginiu (prietaisu, kompiuteriu, automobiliu), darbuotojas privalo susipažinti su jo eksploatavimo taisyklėmis, gamyklos gamintojos reikalavimais ir charakteristikomis.

IV. DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS BEI JOS KONTROLĖS ORGANIZAVIMAS ĮSTAIGOJE

- 23. Darbas įstaigoje organizuojamas vadovaujantis darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimais.
- 24. Įstaigos darbuotojai instruktuojami įvadiniu ir darbo vietoje instruktažu pagal įstaigoje parengtas ir patvirtintas darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijas.
- 25. Su darbo tvarkos taisyklėmis darbuotojas supažindinamas įvadinio instruktavimo metu.
- 26. Kiekvienas darbuotojas instruktuojamas ir apmokomas individualiai, paaiškinant, kaip saugiai atlikti konkrečius darbus, technologines gamybinės darbo operacijas.
- 27. Įstaigos vadovo nustatyta tvarka darbuotojams išduodamos tinkamos, darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimus, darbo pobūdį ir darbo vietoje esančius ar galinčius atsirasti rizikos veiksnius atitinkančios asmeninės apsauginės priemonės.
- 28. Darbdavys ar jo įgaliotas asmuo, vadovaudamasis darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais, darbo priemonių techniniais dokumentais:
  - 28.1. įvertina galimą profesinę riziką darbuotojų saugai ir sveikatai;
  - 28.2. užpildo įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos būklės pasą. Jame nustatoma, kurios darbo vietos, darbo priemonės, darbo ir poilsio laikas atitinka darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus, taip pat nustatomos darbuotojų saugos ir sveikatos gerinimo priemonės, jei darbuotojų saugos ir sveikatos būklė neatitinka reikalavimų;
  - 28.3. nustato darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų laikymosi kontrolės tvarką įstaigoje, tvirtindamas įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos nuostatus, duodamas įpareigojimus padalinių vadovams įgyvendinti darbuotojų saugos ir sveikatos priemones ir kontroliuoti, kaip laikomasi darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų;
  - 28.4. rengia įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos vietinius (lokalinius) norminius teisės aktus (darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijas, saugaus darbų atlikimo taisykles ir kitus reikiamus įstaigos vietinius (lokalinius norminius teisės aktus).
- 29. Įstaigoje įgyvendinta darbuotojų saugos ir sveikatos būklės vidinė kontrolė. Tuo tikslu:
  - 29.1. įvertinta darbuotojų saugos ir sveikatos būklė ir profesinė rizika. Ji vertinama pagal tai, kaip darbo priemonės, darbo sąlygos įstaigoje, jos padaliniuose atitinka darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktuose nustatytus darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus;

- 29.2. darbo sąlygos vertinamos pagal tai, kaip darbo aplinka darbo vietose, darbo pobūdis, darbo ir poilsio režimas atitinka darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų nustatytus reikalavimus;
- 29.3. darbo aplinka vertinama siekiant nustatyti, ar darbo aplinkoje yra profesinė rizika. Darbo aplinka vertinama pagal tai, ar darbo aplinkoje esantys veiksniai atitinka darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų nustatytus leistinus ribinius dydžius, kurių neviršijant darbo aplinka laikoma saugia ir nekenksminga.
30. Įstaigos vidinę darbuotojų saugos ir sveikatos būklės priežiūrą ir kontrolę vykdo sandoma darbuotojų saugos ir sveikatos tarnyba.
31. Įstaigos darbuotojai, jiems aktualiais saugos ir sveikatos klausimais (konsultacijos suteikimo, esant informacijos stokai, aptikę darbo vietoje pažeidimų ir kt. atvejais) kreipiasi į savo tiesioginį vadovą, darbuotojų atstovus saugai ir sveikatai, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistą.
32. Darbo vietose turi būti palaikoma tvarka ir kiti darbo sąlygų higieniniai parametrai, nurodyti higienos normose ir taisyklėse.
33. Darbuotojų saugos ir sveikatos priemonės įstaigoje finansuojamos darbdavio lėšomis.

V. DARBDAVIO PAREIGOS IR TEISĖS GARANTUOJANT DARBUOTOJAMS SAUGIAS IR SVEIKAS DARBO SĄLYGAS

34. Darbdavio pareigos ir teisės yra aprašytos „Lietuvos Respublikos darbo kodekse“, „Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme“, Įstaigos lokaliniuose norminiuose ir kituose teisės aktuose.
35. Darbdavys arba darbdaviui atstovaujantis asmuo, įgyvendindamas darbdavio pareigą sudaryti darbuotojams saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas visais su darbu susijusiais aspektais:
- 35.1. užtikrina, kad darbuotojai įsidarbindami ir darbo metu įstaigoje gautų visapusišką informaciją apie darbuotojų saugos ir sveikatos organizavimą įstaigoje, apie esančią ar galimą profesinę riziką, parengtas priemones rizikai šalinti ar išvengti, taip pat informaciją apie Valstybinės darbo inspekcijos atlikto įstaigos inspektavimo rezultatus;
- 35.2. imasi priemonių, kad įstaigos statiniai, kuriuose įrengtos darbo vietos, pačios darbo vietos, darbo priemonės, darbo aplinka atitiktų darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nustatytus reikalavimus;
- 35.3. pasirūpina, kad darbuotojams būtų sudarytos tinkamos sąlygos per pertrauką pailsėti ir pavalgyti; užtikrina Darbo kodekso ir kitų norminių teisės aktų nustatytą darbuotojų darbo ir poilsio laiką;
- 35.4. organizuoja arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui organizuoti privalomus darbuotojų sveikatos patikrinimus. Sudaro darbuotojams sąlygas pasitikrinti sveikatą darbuotojų darbo laiku;
- 35.5. tvirtina darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijas, pareigybių aprašymus, vykdo kolektyvinės sutarties (jei įstaigoje ji yra) įsipareigojimus dėl darbuotojų saugos ir sveikatos gerinimo;
- 35.6. sudaro sąlygas įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos, įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos komiteto veiklai;
- 35.7. vadovaudamasis galiojančių teisės aktų reikalavimais, perkelia darbuotojus (jų sutikimu ir esant įstaigoje tokiai galimybei) į kitą darbą, atsižvelgdamas į valstybinės socialinės medicinos ekspertizės komisijos arba sveikatos priežiūros įstaigos, patikrinusios darbuotojų sveikatą, išvadą;

- 35.8. pats praneša arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui pranešti apie nelaimingus atsitikimus darbe, profesines ligas atitinkamoms valstybės institucijoms, sudaro sąlygas tirti nelaimingus atsitikimus darbe ir profesines ligas;
  - 35.9. kontroliuoja, kaip darbuotojai laikosi darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų;
  - 35.10. vykdo kitas pareigas ir įgyvendina reikiamas priemones sudarydami darbuotojams saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas visais su darbu susijusiais atžvilgiais.
36. Darbdavio atsakomybė:
- 36.1. darbdavys, kuris savo veikimu ar neveikimu pažeidė darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktus ir tuo neužtikrino saugių ir sveikų darbo sąlygų, atsako įstatymo nustatyta tvarka;
  - 36.2. darbdavys neatsako už darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų neužtikrinimą arba darbdavio atsakomybė už tai gali būti sumažinta, jeigu ištyrus nelaimingą atsitikimą darbe ar profesinę ligą nustatoma, kad tai įvyko susiklosčius neįprastoms ar nenumatytoms aplinkybėms, kurių darbdavys negalėjo kontroliuoti arba dėl atsitikimų, kurių padarinių nebuvo galima išvengti, nors ir buvo naudojamos visos reikiamos priemonės;
  - 36.3. darbdavys neatsako už nelaimingus atsitikimus, įvykusius darbuotojams pakeliui į darbą ar iš darbo.
37. Užtikrinant darbuotojų saugą ir sveikatą, darbdaviams atstovaujantys asmenys turi teisę (darbdavio teisės):
- 37.1. darbuotojams, pažeidusiems darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, kuriuos jie privalo vykdyti, skirti drausmines nuobaudas, įstatymų nustatyta tvarka reikalauti atlyginti pažeidimu padarytą žalą įstaigai;
  - 37.2. siūlyti darbuotojų atstovams nustatyti įstaigoje darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, užtikrinančius saugesnių ir sveikesnių darbo sąlygų sudarymą, negu numatyta darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose. Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai, užtikrinantys saugesnių ir sveikesnių darbo sąlygų įstaigoje sudarymą, numatomi įstaigos kolektyvinėse sutartyse;
  - 37.3. įstaigoje nustatyta tvarka užfiksavus, įtarus darbuotojo susirgimą, neadekvačius veiksmus, uždrausti jam dirbti ir kuo įmanoma skubiau, gavus darbuotojo sutikimą, pristatyti jį į medicinos įstaigą;
  - 37.4. nustatyta tvarka atleisti darbuotoją iš darbo, kai jis pažeidžia įstaigos bei Lietuvos Respublikos norminių aktų reikalavimus, kuriuos vykdyti darbuotojas buvo apmokytas ir/ar instrukuotas.

VI. DARBUOTOJO PAREIGOS IR TEISĖS ATLIEKANT DARBO SUTARTIMI SULYGTĄ DARBĄ

38. Darbuotojo pareigos ir teisės yra aprašytos „Lietuvos Respublikos darbo kodekse“, „Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme“, įstaigos lokaliniuose dokumentuose ir kituose teisės aktuose.
39. Kiekvieno darbuotojo pareiga yra vykdyti įstaigos lokalinių darbuotojų saugos ir sveikatos norminių dokumentų reikalavimus ir LR darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus, su kuriais jie supažindinti ir apmokyti juos vykdyti. Kaip galima labiau rūpintis savo ir kitų darbuotojų sauga ir sveikata remiantis savo žiniomis ir vadovaujantis tiesioginio vadovo, darbdaviui atstovaujančio asmens duotais nurodymais. Darbuotojai, rūpindamiesi savo ir kitų darbuotojų sauga ir sveikata, privalo:
  - 39.1. darbo priemonės naudoti pagal darbo priemonių dokumentuose, darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijose nurodytus jų saugaus naudojimo reikalavimus;

- 39.2. tinkamai naudoti kolektyvines ir (ar) asmenines apsaugos priemones;
  - 39.3. savavališkai neišjungti, nekeisti arba nešalinti naudojamose darbo priemonėse ar kituose įrengimuose, pastatuose, kitose įstaigos vietose įrengtų saugos ir sveikatos apsaugos įtaisų (priemonių) ar ženklų, naudoti tokius įtaisus pagal jų paskirtį ir apie jų gedimus pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, tiesioginiam vadovui, darbdaviui atstovaujantiems asmeniui;
  - 39.4. nedelsdami pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, tiesioginiam vadovui, įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai ar jos darbuotojams, įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos komitetui, darbdaviui atstovaujantiems asmeniui apie situaciją darbo vietose, darbo patalpose ar kitose įstaigos vietose, kuri, jų įsitikinimu, gali kelti pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai. Pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, padalinio vadovui, įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai ar jos darbuotojams, darbdaviui atstovaujantiems asmeniui apie darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus, kurių patys pašalinti negali arba neprivalo;
  - 39.5. bendradarbiauti su darbuotojų atstovais saugai ir sveikatai, įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos darbuotojais, padalinio vadovu ir kitais darbdavio įgaliotais asmenimis bei darbdaviui atstovaujantiems asmeniui įgyvendinant darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus bei priemones;
  - 39.6. pagal galimybes ir turimas žinias imtis priemonių pašalinti priežastims, galinčioms sukelti traumas, ūmius apsinuodijimus, avarijas, apie tai nedelsiant pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, padalinio vadovui ir darbdaviui atstovaujantiems asmeniui;
  - 39.7. nedelsdami pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, padalinio vadovui, įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai ar jos darbuotojams, darbdaviui atstovaujantiems asmeniui apie darbo metu gautas traumas, kitus su darbu susijusius sveikatos sutrikimus;
  - 39.8. įstaigoje nustatyta tvarka pasitikrinti sveikatą;
  - 39.9. laikytis įstaigos darbo tvarkos taisyklėse, darbo grafike nustatyto darbo ir poilsio režimo;
  - 39.10. vykdyti tiesioginio vadovo, darbdaviui atstovaujantiems asmenims, kitų darbdavio įgaliotų asmenų bei pareigūnų, kontroliuojančių darbuotojų saugą ir sveikatą įstaigoje, nurodymus;
  - 39.11. konkrečios darbuotojų pareigos saugant savo ir kitų darbuotojų sveikatą bei gyvybę nustatomos darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijose, pareigybės aprašymuose ir nuostatuose. Bendrosios darbuotojų pareigos užtikrinant darbuotojų saugą ir sveikatą nustatomos darbo tvarkos taisyklėse.
40. Įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų nesilaikymas laikomas darbo drausmės pažeidimu.
41. Darbuotojas turi teisę:
- 41.1. reikalauti, kad darbdavys sudarytų saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas, įrengtų kolektyvinės apsaugos priemones, aprūpintų asmeninėmis apsaugos priemonėmis, kai kolektyvinės priemonės neapsaugo nuo rizikos veiksnių poveikio;
  - 41.2. sužinoti iš darbuotojų atstovo saugai ir sveikatai, padalinio vadovo ar kito darbdavio įgalioto asmens ar darbdaviui atstovaujantiems asmenims apie darbo aplinkoje esančius sveikatai kenksmingus ir (ar) pavojingus veiksniai;
  - 41.3. susipažinti su išankstinių ir periodinių privalomų sveikatos tikrinimų rezultatais, nesutikęs su patikrinimo rezultatais, sveikatą pasitikrinti pakartotinai. Reikalauti pakeisti darbą, jeigu valstybinės socialinės medicinos ekspertizės komisija ar sveikatos priežiūros įstaiga nustatė, kad darbuotojas negali dirbti darbo sutartyje numatyto darbo ar eiti pareigų;
  - 41.4. pats tartis su padalinio vadovu, darbdaviui atstovaujantiems asmeniui dėl darbuotojų saugos ir sveikatos gerinimo arba tam įgalioti darbuotojų atstovą saugai ir sveikatai, darbuotojų atstovą;

- 41.5. turi teisę atsisakyti dirbti, raštu nurodžius priežastį, darbai taip pat privalo būti sustabdyti, jeigu padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo, darbdaviui atstovaujantis asmuo nesiima reikiamų priemonių pašalinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus ir apsaugoti darbuotoją (darbuotojus) nuo galimo pavojaus saugai ir sveikatai šiais atvejais: kai darbuotojas (darbuotojai) neapmokytas saugiai dirbti; sugedus darbo priemonei ar susidarius avarinei situacijai – pavojui; kai dirbama pažeidžiant nustatytus technologinius reglamentus; kai dirbama neįrengus reikiamų kolektyvinės apsaugos priemonių ir (ar) kai darbuotojas (darbuotojai) neaprūpinti asmeninėmis apsaugos priemonėmis; kitais atvejais, kai darbo aplinka kenksminga ir (ar) pavojinga sveikatai ar gyvybei.
- 41.6. įstatymų nustatyta tvarka reikalauti, kad būtų atlyginta žala, padaryta sveikatai dėl nesaugių darbo sąlygų;
- 41.7. iškilus klausimams dėl saugos ir sveikatos būklės darbo vietoje ar įstaigoje, kreiptis į darbuotojų atstovą saugai ir sveikatai, tiesioginį vadovą, įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą, darbdaviui atstovaujantį asmenį.

VII. INCIDENTALAI, NELAIMINGI ATSTITIKIMAI IR PROFESINĖS LIGOS

42. **Incidentas** – įvykis, susijęs su darbu, kai nesužeidžiamas nė vienas darbuotojas arba kai dėl darbuotojo traumos, gautos per šį įvykį, reikalinga tik pirmoji medicinos pagalba.
43. Incidentai tiriami kaip lengvi nelaimingi atsitikimai darbe. Įstaigos vadovo sudaryta dvišalė komisija, baigusi tyrimą, surašo laisvos formos aktą, kuriame nurodo incidento aplinkybes ir priežastis bei priemones panašioms incidentams išvengti.
44. Nelaimingi atsitikimai pagal ryšį su darbu skirstomi į:
- 44.1. **nelaimingas atsitikimas, susijęs su darbu** – įvykis, kurį ištyrus nustatoma, kad jis įvyko atliekant darbo sutartimi suldytą darbą ar kitą darbdavio pavestą ar su darbdavio žinia atliekamą darbą arba vykstant į darbą ar iš darbo;
- 44.1.1. **nelaimingas atsitikimas darbe** – įvykis darbe, įskaitant eismo įvykį darbo laiku, nustatyta tvarka iširtas ir pripažintas nelaimingu atsitikimu darbe, kurio padarinys – darbuotojo trauma (lengva, sunki, mirtina). Įvykis darbe, kai darbuotojas mirė dėl ligos, nesusijusios su darbu, nepriskiriamas prie nelaimingo atsitikimo darbe.
- 44.1.2. **nelaimingas atsitikimas pakeliui į darbą ar iš darbo** – įvykis, įskaitant eismo įvykį darbuotojui vykstant į darbą ar iš darbo, įvykęs darbuotojo darbo dienomis kelyje tarp darbovietės ir:
- 44.1.2.1. gyvenamosios vietos;
- 44.1.2.2. vietos ne įstaigos teritorijoje, kur darbuotojas gali būti pertraukos pailsėti ir pavalgyti metu;
- 44.1.2.3. ne darbovietėje esančios vietos, kurioje darbuotojui išmokamas darbo užmokestis.
- 44.2. **nelaimingas atsitikimas, nesusijęs su darbu** – įvykis, kurį ištyrus nustatoma, kad nukentėjusysis patyrė traumą ar mirė: norėdamas nusižudyti ar susižaloti; kai prieš jį buvo panaudotas smurtas, jeigu smurto aplinkybės ir motyvai nesusiję su darbu; kai darė nusikalstamą veiką; kai savavališkai (be darbdavio žinios) dirbo sau (savo interesais).
45. Nelaimingų atsitikimų, susijusių su darbu klasifikacija:
- 45.1. pagal jų pasekmes:
- 45.1.1. **lengvas nelaimingas atsitikimas darbe** – įvykis, dėl kurio darbuotojas patiria traumą ir netenka darbingumo nors vienai dienai ir kuris nepriskiriamas sunkių nelaimingų atsitikimų darbe kategorijai;

- 45.1.2. **sunkus nelaimingas atsitikimas darbe** – įvykis, dėl kurio darbuotojas patiria sveikatai ir (ar) gyvybei pavojingą traumą. Sunkių traumų klasifikacinius požymius tvirtina sveikatos apsaugos ministras;
- 45.1.3. **mirtinas nelaimingas atsitikimas darbe** – įvykis, dėl kurio darbuotojas patiria sveikatai ir (ar) gyvybei pavojingą traumą ir dėl jos iš karto ar po kurio laiko miršta.
- 45.2. pagal nukentėjusiųjų skaičių:
- 45.2.1. **pavieniai nelaimingi atsitikimai darbe**, kai traumą patiria vienas darbuotojas;
- 45.2.2. **grupiniai nelaimingi atsitikimai darbe**, kai traumą patiria daugiau negu vienas darbuotojas.
46. Nelaimingi atsitikimai darbe tiriami vadovaujantis „Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatais“.
47. Nelaimingų atsitikimų tyrimo rezultatai surašomi N-1 ar N-2 formų aktuose.
48. Asmuo, nukentėjęs dėl nelaimingo atsitikimo darbe (jeigu jis pajėgia), avarijos, incidento ar matęs įvykį arba jo padarinius, privalo apie nelaimingą atsitikimą darbe nedelsdamas pranešti tiesioginiam vadovui arba įstaigos vadovui, įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai. Asmuo, matęs nelaimingą atsitikimą darbe arba jo padarinius, privalo nedelsdamas pranešti vadovui tiesioginiam arba įstaigos vadovui, įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai, iškviešti medicininę pagalbą, suteikti nukentėjusiajam pirmąją medicinos pagalbą:
- 48.1. apie nelaimingus atsitikimus darbe tiesioginis vadovas privalo nedelsdamas pranešti įstaigos vadovui, įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai.
- 48.2. įstaigos vadovas, kiti darbdavio įgalioti asmenys privalo nedelsdami užtikrinti pirmosios medicinos ir kitokios pagalbos suteikimą, o prireikus nugabenti nukentėjusįjį į gydymo įstaigą, organizuoti nelaimingo atsitikimo ir incidento darbe tyrimą;
- 48.3. įstaigos vadovas ar tiesioginis vadovas įvykus nelaimingam atsitikimui darbe, privalo darbo vietą ir įrenginių būklę iki nelaimingo atsitikimo darbe tyrimo pradžios išsaugoti tokius, kokie jie buvo nelaimingo atsitikimo darbe metu. Būtinai pakeitimai gali būti daromi, jeigu jų nepadarius kiltų pavojus aplinkinių asmenų gyvybei ir sveikatai, tačiau visa tai, kas buvo iki pakeitimų, turi būti raštu ir grafiškai įforminta, nufotografuota ar nufilmuota;
- 48.4. Gelbėjimo tarnybos telefonas – **112**. Skambutis iš mobilaus ryšio telefono nemokamas.
49. **Profesinė liga** – ūmus ar lėtinis darbuotojo sveikatos sutrikimas, kurį sukėlė vienas ar daugiau kenksmingų ir (ar) pavojingų darbo aplinkos veiksnių, nustatyta tvarka pripažintas profesine liga.
50. Darbuotojas, įtaręs profesinę ligą, turi teisę kreiptis į asmens sveikatos priežiūros įstaigą.
51. Darbuotojas, įtaręs, kad yra susirgęs ūmia profesine liga, jeigu pajėgia tai padaryti, ar asmuo, matęs įvykį ar jo pasekmes, privalo nedelsdamas apie tai pranešti tiesioginiam vadovui, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, įstaigos darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai.
52. Tiesioginis vadovas, jo nesant - darbdavio įgaliotas asmuo, įtaręs, kad darbuotojas susirgo ūmia profesine liga, nedelsdamas privalo suteikti darbuotojui pirmąją medicinos pagalbą, užtikrinti, kad jis būtų nugabentas į artimiausią asmens sveikatos priežiūros įstaigą ir faksu, telefonograma ar kitomis ryšio priemonėmis apie įtariamą ūmią profesinę ligą pranešti Valstybinei darbo inspekcijai ir visuomenės sveikatos priežiūros tarnybai bei draudimo įstaigai.

VIII. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARIJŲ (YPATINGAIS) ATVEJ AIS

53. Atsitikus bet kokiems nenumatytiems avariniams atvejams ar susidarius netipinei situacijai darbuotojas privalo:
- 53.1. nusiraminti, nepanikuoti, blaiviai įvertinti situaciją ir tik po to veikti;
- 53.2. perspėti kitus darbuotojus apie esančią grėsmę;

- 53.3. pasišalinti iš pavojingų veiksnių veikimo zonos;
  - 53.4. evakuotis ar vykdyti darbuotojų evakuaciją vadovaujantis evakuacijos planais ir evakavimo kryptis nurodančiais ženklais;
  - 53.5. informuoti tiesioginį vadovą apie susidariusią situaciją.
54. Įvykus nelaimingam atsitikimui:
- 54.1. nukentėjusiam nedelsiant suteikti pirmąją pagalbą ir iškviesti greitąją medicininę pagalbą;
  - 54.2. nukentėjęs nuo nelaimingo atsitikimo asmuo, jeigu pajėgia, apie tai turi nedelsdamas pranešti tiesioginiam vadovui arba kitam darbdavio įgaliotam asmeniui. Asmuo, matęs nelaimingą atsitikimą arba apie jį sužinojęs, turi nedelsdamas suteikti nukentėjusiam pirmąją medicinos pagalbą ir pranešti apie nelaimingą atsitikimą vadovaujantiems asmenims;
  - 54.3. darbo vieta ir įrengimų būklė, iki kol nelaimingas atsitikimas bus pradėtas tirti, turi išlikti tokia, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei tai kelia pavojų aplinkinių darbuotojų gyvybei ir sveikatai, gali būti daromi tik būtinausi pakeitimai, įforminami tam tikru aktu (raštu ir grafiškai, nufotografuota, nufilmuota);
  - 54.4. įvykus nelaimingam atsitikimui pakeliui į darbą ar iš darbo, nukentėjusysis (jeigu pajėgia) arba šeimos nariai privalo nedelsiant pranešti vadovui.
55. Kilus gaisrui:
- 55.1. elgtis ramiai, nesutrikinti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;
  - 55.2. gaisrą gesinti turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis (gesintuvu, vandeniu, smėliu, žeme, velėna, uždengiant nedegia medžiaga);
  - 55.3. apie įvykį informuoti vadovaujantį darbuotoją, iškviesti ugniagesius;

IX. EVAKUACIJOS KELIAI, PIRMOSIOS PAGALBOS PRIEMONĖS IR JŲ IŠDĖSTYMO VIETOS

56. Evakuacijos keliai:
- 56.1. draudžiama užkrauti evakuacinius išėjimus;
  - 56.2. gerai matomuose vietose turi būti atitinkami ženklai, nurodantys evakuacijos kryptis;
  - 56.3. draudžiama evakuacines duris užkalti ar užrakinti iš lauko. Iš vidaus evakuacinės durys turi lengvai atsidaryti evakuacijos kryptimi bet kuriuo paros metu. Permatomos durys privalo būti ryškiai pažymėtos;
  - 56.4. evakuacijos keliuose turi būti veikiantis avarinis evakuacinis apšvietimas;
  - 56.5. prie evakuacinių durų būtina iškabinti ženklus (žaliame fone užrašas "Išėjimas").
57. Pirmosios medicininės pagalbos priemonės:
- 57.1. įstaigoje yra reikiamas kiekis pirmosios medicininės pagalbos rinkinių;
  - 57.2. rinkinį sudaro medicinos pagalbos priemonės pagal Sveikatos apsaugos ministerijos nustatytą tvarką;
  - 57.3. įstaigos pirmosios pagalbos rinkinys laikomas paženklintoje, gerai matomoje ir lengvai pasiekiamoje vietoje;
  - 57.4. darbuotojas privalo žinoti, kur yra artimiausias pirmosios medicininės pagalbos rinkinys.

X. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU UŽ ĮSTAIGOS RIBŲ

58. Įstaigos darbuotojas, darbo metu esantis už įstaigos ribų, privalo dirbti tik tą darbą, kurį jam pavedė tiesioginis vadovas.

59. Darbdavys privalo užtikrinti, kad darbuotojas, pasiūstas į jo vadovaujamą įstaigą iš bet kurios kitos įstaigos, nepradėtų darbo, kol jis neinformuotas apie esančius ir galimus rizikos veiksnius įstaigoje, neinstrukuotas saugiai dirbti konkrečioje darbo vietoje, nepaisant to, kad įstaigoje, kurioje jis nuolat dirba, buvo nustatyta tvarka instrukuotas ir mokytas saugiai dirbti. Tokių darbuotojų informavimo apie profesinę riziką ir jų instruktavimo apie saugius darbo metodus tvarką darbdaviai tarpusavyje nustato rašytinėje sutartyje.
60. Įstaigai darbus atliekant kitos veikiančios įstaigos teritorijoje, darbuotojai instrukuojami pasitelkiant veikiančios įstaigos darbdavio paskirtą kompetentingą darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais asmenį tam, kad būtų užtikrinama ir veikiančios įstaigos, ir joje darbus atliekančios (-ių) įstaigos (-ių) darbuotojų sauga ir sveikata.
61. Darbuotojas, turintis užduotį kitoje organizacijoje, už savo įstaigos ribų, turi vykdyti šiuos nurodymus:
  - 61.1. patekti į organizacijos, kurioje turi darbo užduotį, teritoriją gali tik joje nustatyta tvarka;
  - 61.2. atvykęs į organizaciją, turi vykdyti tos organizacijos darbuotojų teisėtus nurodymus;
  - 61.3. organizacijoje gali atlikti tik su užduoties vykdymu susijusius veiksmus, nekliudyti kitiems;
  - 61.4. atlikdamas užduotį, darbuotojas turi saugotis važiuojančių transporto priemonių, kitų rizikos veiksnių, keliančių pavojų sveikatai ir saugumui.
62. Į nurodytą darbo vietą, esančią ne įstaigos teritorijoje, darbuotojas privalo vykti ir sugrįžti atgal artimiausiu tiesioginiu maršrutu.
63. Darbuotojas, vykdamas atlikti užduotį kitoje organizacijoje pėsčiomis, privalo vykdyti pėsčiųjų pareigas, nustatytas Kelių eismo taisyklėse – pėstieji privalo vaikščioti šaligatviais, o kai jų nėra – kelkraščiu, prieš transporto priemonių važiavimo kryptį.
64. Iškilus nesusipratimams ar įvykus nelaimingam atsitikimui, būtina nedelsiant informuoti tiesioginį savo darbo vadovą ir nesiimti savavališkų veiksmų, kurie galėtų komplikuoti esamą padėtį.